

בס"ד יום חמישי כ"ב תמוז תשע"ח לפ"ק

לכבוד הרה"ג רב פעלים בשדה הכשרות להעלות על שולחן של גדולי הדור כל הענינים הנוגעים לכשרות המאכלים והאיסור וההיתר בכל תחומי ההלכה, רבי יששכר טאוב שליט"א ראש מערכת 'נתיבים לכשרות' בארה"ק תו"ב

אודות מה ששאלת על דבר ממחטות נייר (הנקראות בלע"ז בייבי וויפס) שהתחילו להביאו לכאן לארץ ישראל תו"ב, שלדברי היצרנים הן מותרות לשימוש בשבת, ממחטות אלו עשויות מפוליאסטר עם תערובת מועטה של סיבים טבעיים מחברה מסויימת, והביאו לפני דברי הסכמתו של חכם אחד להיתר כיון שממחטות אלו עשויות מדבר שאין גידולו מן הארץ [ואף שמיעוטו הוא מגדולי קרקע בכל זאת הוא בטל ברוב] וא"כ אין איסורו אלא מדרבנן ובדבר הנוגע לכבוד האדם לא גזרו בו רבנן.

ולענ"ד אין הדברים מכוונים כל כך דהרי איסור השימוש בבגד רטוב יש בו שני ענינים א) איסור הכיבוס דהיינו מלבן, ב) איסור הסחיטה דהיינו מפרק שהוא תולדה דדש, ואה"נ לדברי החכם מדין סחיטה אפשר דאין לאוסרו דסוף סוף אינו גדולי קרקע וגם אין המים נכנסים אל תוכו אלא מעל פניו וכמו בבגד של עור שמוותר לשרותו במים ולא חיישינן לכיבוס כיון שהלכלוך אינו גוף אחד עם הבגד עצמו, אולם סוף סוף אכתי מדרבנן הוא אסור כמו שמצינו בסחיטת שערות וגם יש לדון בו מדין ליבון כמו שכתב במשנה ברורה (סי' שכ ס"ק מד) וכו' ואפילו להסוברים דבשאר משקין חוץ ממים אין בו משום מלבן מ"מ אסור, כיון שיוצא המשקה הבלוע בו ונופל לתוך הפך והוי בכלל דישה כמו סוחט זיתים וענבים ואף שאינו מתכוין לזה מ"מ פסיק רישא הוא, ע"כ. ועל זה סמך יתדותיו החכם הנ"ל דכיון שהממחטות הלחות עשויות מדבר שאינו גידולי קרקע לא שייך בהו סחיטה שהוא תולדה דדש.

אולם דבנדון זה אין ההיתר ברור שהרי מצינו בסחיטת שער שאסרו מדרבנן ואף שאינו גידולי קרקע והוא הדין הכא אין מקום להתיר דסו"ס יש בו מציאות של סחיטה דכל מקום שיש בו כינוס של מים וע"י דחיקתו הוא יוצא משם הרי הוא בכלל סחיטה – ועוד דהרי כל מעלתה של הממחטה הלחה היא שעל ידי הלחלוחית הנמצאת בה מנקים את הלכלוך ומים הללו הרי הם מכוונסים בין הסיבים של הממחטה וכשמשתמש בהם הם נסחטים ומנקים.

וכבר כתבתי אודות ענין דומה בכתבי (היכל הוראה חלק ה) אודות מה שנשאלתי מהרה"ג יששכר דוב פרנקל שליט"א רב ומו"ץ דעדתינו פעיה"ק ירושלים תו"ב מה דעתי על מוצר שנקרא 'שבתכלין' שהוא ספוג (כרית ניקוי) לכלים שלדברי מוציאיה וכפי שהם מפרסמים על המוצר הוא מיוחד לשבת ויו"ט ומותר להשתמש בו ללא חשש סחיטה, המוצר מורכב משני חלקים (כרית בתוך ציפית) הציפית וכן הכרית עשויות מפוליאסטר שהוא חומר שאינו סופג מים והוא נעשה לצורך שטיפת הכלים בשבת [הכרית עצמה אריגתה אינה צפופה כל כך אבל הציפית עשויה מאריגה צפופה שאינה נותנת למים שנכנסו לכרית לברוח כל כך מהר החוצה].

והוריתי שאין להשתמש בזה בשבת קודש וביום טוב דאף שאמרו בגמ' שבת קכב ב דאין סחיטה בשער ופירש"י שם משום שהשער קשה ואינו בולע וא"כ בנד"ד ודאי דלא גרע משיער שהרי הפוליאסטר הוא חומר שאינו בולע, מכל מקום כבר כתב

המגיד משנה (הל' שבת פ"ט הי"א) דכוונת הגמ' שאין בזה איסור דאורייתא אבל מדרבנן גזרו על זה ואסרו לסחוט השיער וכן כתב הב"י ביו"ד סי' קצט בשם הראב"ד עכ"ל בנוגע לענינו.

וה"ה בג"ד לכאורה אין להתיר דסו"ס המים מכונסים בין סיבי הבגד (לא בתוך סיבי הבגד) וכשמנקים אתו את המקום המטונף יש כאן איסור סחיטה עכ"פ מדרבנן, ובג"ד עוד גרע מכרית הניקוי שהרי שם אין מטרת המים לגוף הניקוי אלא להסרת הלכלוך ואילו בנדון דידן מטרת המים היא לגוף הניקוי ואין נתיר השימוש בממחטות הנייר כשעיקר המטרה היא להשתמש במים המכונסים בו לניקוי גוף התינוק.

ובכלל מה שכתב דכל ההיתר הוא משום שעשוי מפוליאסטר שאינו גידולי קרקע ואף שמערבין בו מעט מגידולי קרקע מכל מקום כיון שיש רוב כנגדו הוא בטל ברוב, לא זכיתי להבין מה ענין ביטול ברוב לג"ד דסו"ס באותו מיעוט יש איסור סחיטה מדאורייתא, ומה שהביא אסמכתא לדבריו שכן מצינו בשעטנו ובסכך וכן לענין כסוי הדם זה אינו ראיה שהרי האיסור וההיתר שם הוא רק משום דאזלינן בתר רובא והפסול בטל ברוב הכשר ונהפך המיעוט להיות כרוב אבל כאן אפילו נימא דמתבטל סוף סוף יש כאן חלק שהוא גידולי קרקע שאסור לסחוט מדאורייתא.

ומה שכתב להיתר שהוא בתנאי שלא יהיה רטוב הרבה, הוא פלא, דמי יוכל לשער מה הוא רטוב הרבה ומה לא, ולהדיא מצינו מה שכתב הרמ"א (סימן תריג סעיף ט) וז"ל: ואסור לשרות מפה מבעוד יום ולעשותה כמין כלים נגובים ולהצטנן בה בי"כ, דחיישינן שמא לא נתגוב יפה ויבא לידי סחיטה, עכ"ל. הרי להדיא דאף כשהוא נגוב אכתי חיישינן שלא נתגוב יפה, והוא הדין בג"ד אכתי יש לחוש שמא לא נתגוב יפה וכל שכן בנדון דידן שעיקר מטרת הניגוב היא בשביל להוציא ממנה הלחלוחית כדי שיתגוב התינוק יפה, דאי לאו מהאי טעמא הרי יכול לקחת בגד יבש ולהסיר הלכלוך.

גם מה שכתב שלא להשתמש על ידי דחיקה רק על ידי ניגוב קל, לא ידעתי מה הרויח בזה דממ"נ אחר שכל מטרת הניקוי היא כדי להסיר הלכלוך מגוף התינוק הרי שבניגוב קל אינו מסיר כל הלכלוך ומה יועיל לו הממחטה הלחה, הרי גם בבגד יבש תתקיים המטרה שרוצה בה, ואם תאמר שידחוק קצת הרי הוא עצמו כתב שלא ידחוק, וכי נתת דבריך לשיעורין.

ויותר מזה הרי כתב המחבר בסימן שכ (סעיף יז) דספוג, אין מקנחין בו אא"כ יש בו בית אחיזה, גזירה שמא יסחוט, וכתב במשנה ברורה שם (ס"ק מח ד"ה שמא יסחוט): כתב בביאור הגר"א שט"ס הוא וצ"ל משום סחיטה דהא אמרינן בגמרא דפסיק רישא הוא משום דאי אפשר שלא יסחוט כשאוחזו באצבעותיו בלי עזר בית אחיזה וכ"כ המג"א, ע"כ. וא"כ בג"ד הרי אסור לו לאחוז הממחטה כלל דאי אפשר שלא יבוא לידי סחיטה.

סוף דבר לבבי לא כן ידמה ואין להתיר השימוש בממחטות הלחות אפילו מן החברה הנ"ל ואפילו אם כתוב עליהן שהן מיועדות לשימוש בשבת אין דינם שונה משאר הממחטות שנמצאות בשוק ואסור להשתמש בה בשבת קודש.

רשמתי את אשר חנני השי"ת

